

УДК 376.3+37.013

DOI:

Наталія Матвєєва, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки початкової освіти
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Маріанна Матішак, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Роман Дмитрів, кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
викладач кафедри здоров'я, фітнесу та рекреації
Національного університету фізичного виховання і спорту України

ВИКОРИСТАННЯ РУХЛИВИХ ІГОР У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розкрито особливості розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами; проаналізовано психолого-педагогічну літературу з означеної проблеми; акцентовано на потребі використання в освітній практиці різних форм, прийомів та методів роботи з дітьми цієї категорії.

Наголошено на значенні рухливих ігор у фізичному, розумовому, загальномукультурному розвитку особистості; виокремлено основні напрями залучення дітей з особливими освітніми потребами до рухливих ігор. Встановлено основні функції рухливих ігор, особливості та вимоги до їх проведення з дітьми різних нозологій. Звернено увагу на виховний та корекційний вплив участі дітей в рухливих іграх; створення можливостей досягнення позитивних результатів навчання, виховання та розвитку особистості. Проаналізовано значення рухливих ігор дітей з порушеннями розвитку у полегшенні процесу адаптації до нових умов, соціалізації в освітньому середовищі, формуванні рухових, соціальних, комунікативних, навчальних та інших навичок, що є основними у подальшому самостійному житті.

Ключові слова: рухлива гра; показники; освіта; навчання; виховання; корекція; соціалізація; рухова активність; мислення; навчальна діяльність.

Рис. 1. Таб. 1. Літ. 7.

Nataliia Matveieva, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Pedagogy of Primary Education Department,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Marianna Matishak, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Theory and Methods of Preschool and Special Education Department,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Roman Dmytriv, Ph.D. (Physical Education and Sport),
Lecturer of the Health, Fitness and Recreation Department
National Physical Education and Sport University of Ukraine

USE OF MOBILE GAMES IN WORKING WITH CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS OF PRESCHOOL AND LOWER SCHOOL AGE

The article reveals the peculiarities of the development of children of preschool and primary school age with special educational needs; analyzed the psychological and pedagogical literature on the specified problem; emphasis is placed on the need to use various forms, techniques and methods of working with children of this category in educational practice.

The importance of mobile games in the physical, mental, and general cultural development of the individual is emphasized; the main areas of influence of the involvement of children with special educational needs in mobile games are highlighted. The main functions of mobile games, features and requirements for carrying out various nosology with children have been established. The main functions of mobile games are outlined, namely: increasing the physical, motor and mental activity of the body; increasing the level of independence, education of confidence; formation of clarity, strength, dexterity, speed of movements; preserving the pet's health, correcting the existing disorder; creation of conditions for adaptation and socialization of the individual, etc.

Attention is drawn to the educational and corrective impact of children's participation in mobile games; creation of opportunities to achieve positive results of education, education and personal development. Mobile games are an irreplaceable type of active activity for children of preschool and primary school age with developmental disabilities, which positively affects the physical, mental, and cultural development of the individual; contributes to the correction of an existing violation; creates favorable conditions for socialization and self-affirmation.

The importance of mobile games of children with developmental disorders in facilitating the process of adaptation to new conditions, socialization in the educational environment, formation of motor, social, communicative, educational and other skills, which are basic in further independent life, is analyzed.

Keywords: mobile game; indicators; education; training; upbringing; correction; socialization; motor activity; thinking; educational activity.

Постановка проблеми. На сучасному етапі актуалізуємо проблеми виховання підростаючого покоління, що узалежнює успіх й ефективність економічного, політичного, освітнього, культурного розвитку України. Зрозуміло, здорова, творча й ініціативна молодь – першооснова щасливого майбутнього держави, стрижнева умова, що гарантує досягнення поставлених цілей, забезпечення прогресу в усіх галузях й, зокрема, особистісному житті кожного громадянина. Саме тому за останні роки неодноразово порушувалося питання щодо перегляду традиційних підходів до організації навчання і виховання дітей дошкільного та шкільного віку, створення умов безперешкодного їх доступу до навчання й розвитку. З погляду на це освітнє середовище поповнилося чималою кількістю дітей з різними порушеннями розвитку, що потребує адаптації та модифікації освітнього процесу освітніх закладів, упровадження здоров'язберігаючих технологій, використання авторських методик, різних видів терапій, переорієнтації на особистість здобувача освіти і безпосередньо його потреби й можливості.

Зasadничими принципами освіти на цьому етапі виступають гуманізм, природовідповідність, зв'язок навчання та виховання з життям, дитиноцентризм, самоцінність дитинства й інші, що спрямовують діяльність педагогів на гармонійний розвиток особистості. На цьому наголошують основні нормативно-правові документи про освіту, а саме: закони України “Про освіту” “Про загальну середню освіту”, “Про вищу освіту”, Базовий компонент дошкільної освіти [1], Концепція НУШ [4], Концепція розвитку інклюзивної освіти тощо. Відповідно до концептуальних положень нормативно-правових документів про освіту дитина має право на навчання, виховання і розвиток; самовираження, вільний вибір, задоволення інтересів та запитів у різних напрямках. Сьогодні індивідуальна освітня траєкторія прогнозується та укладається у спосіб, за якого визначальною є власне особистість, її унікальність та самоцінність. Безумовно, за наявності того чи того виду порушення виникає потреба урахування анатомо-фізіологічних, психічних й індивідуальних особливостей, що впливають на навчально-пізнавальну активність, соціалізацію та розвиток у дитячому колективі в ході навчання. Ці та інші аспекти дають підстави стверджувати, що у навчально-виховному, корекційно-розвивальному процесі доцільно використовувати весь психолого-педагогічний та медико-терапевтичний інструментарій, що дозволить реалізувати стрижневі освітні, виховні й корекційні завдання.

Аналіз основних досліджень і публікацій з означеної проблеми свідчить про її актуальність, неодноразове висвітлення дослідниками. До неї, зокрема, зверталися: В. Бондар, Л. Будяк, Г. Вася-

нович, Л. Даниленко, В. Засенко, Т. Ілляшенко, А. Колупаєва, Г. Кравченко, В. Липа, А. Міненко, Л. Мішик, Ж. Романчак, Ю. Найда, А. Обухівська, Н. Слободянюк, Н. Софій, Н. Стадненко, Л. Савчук, Г. Сіліна, О. Таранченко, О. Хохліна, А. Шевцов. Зокрема спектр досліджень науковців – широкий й містить різні аспекти інклюзивної освіти в Україні та за кордоном, а саме:

1) становлення інклюзивної освіти та перспективи розвитку (О. Будник, С. Єфімова, А. Колупаєва, З. Ленів, Л. Савчук, Н. Софій, Н. Слободянюк);

2) внесок науковців у розвиток інклюзивної освіти (інклюзія у персоналіях) (Г. Васянович);

3) варіювання форм, методів, прийомів навчання та виховання осіб з особливими освітніми потребами (Т. Ілляшенко, Л. Куненко, Д. Шульженко та ін.);

4) вимоги щодо створення умов соціальної адаптації дітей з порушеннями розвитку (І. Бех, М. Боришевська, Д. Величко, С. Голумбевська, М. Савчин);

5) організація психолого-педагогічного супроводу та корекційно-розвиткової діяльності (А. Колупаєва, З. Ленів, А. Шевцов).

Мета статті – теоретично обґрунтувати особливості використання потенціалу рухливих ігор у роботі з дітьми з особливими освітніми проблемами, охарактеризувати їх значення для полегшення процесу адаптації дітей до нових умов, соціалізації в освітньому середовищі.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку інклюзивне навчання є альтернативою спеціальній освіті, першим кроком до створення демократичного суспільства (спочатку – в освіті, а далі – у соціумі), що розширює можливості кожного без винятку громадянина бути унікальним і неповторним, розвивати природні задатки і здібності, талант, реалізувати творчий потенціал та внутрішні ресурси, спрямовуючи їх на саморозвиток. З іншого боку, організація навчання і виховання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами може супроводжуватися появою низки труднощів, а, отже, це потребує належного кадрового забезпечення. Від педагогічної майстерності, професіоналізму, інклюзивної компетентності вихователів та учителів, асистентів, всього персоналу освітнього закладу залежить ефективність навчально-виховного, корекційного і розвивального процесів, якість надання освітніх послуг, а також здатність забезпечити комфортні умови здобувачам відповідно до їх стану, потреб та можливостей.

Видатний педагог В. Сухомлинський зауважував: “Якщо Ви почнете виховувати дитину з тяжкими порушеннями то, не надаючи батькам багато надії, не втрачайте її самі і підтримуйте себе в тяжкій праці, яку Ви виконуєте... Якщо вона лінива, нездібна, неохайна, неуважна, одним словом у неї

немає жодної позитивної якості, яку б Ви хотіли побачити – не падайте духом. Якщо вона постійно лежить – посадіть її; якщо вона сидить – поставте її; якщо вона не їсть самостійно – тримайте її пальці, але не ложку, під час їди; якщо вона взагалі не діє – стимулюйте її м’язи до дії; якщо вона не дивиться і не розмовляє – говоріть їй самі і дивіться за неї. Годуйте її як людину, яка працює, і примусьте її працювати, працюючи разом з нею; будьте її волею, розумом, дією. І якщо Ви не були в змозі протягом трьох-чотирьох років дати їй розум, здатність до мовлення і довільність рухів, то в будь-якому разі ні турбота ваша, ні енергія, яку Ви витратили на неї, не пропали дарма; якщо вона не досягнула тих успіхів, яких Ви добивались, то вона, у будь-якому випадку, стала здоровішою і сильнішою, стала слухнянішою і моральнішою. А хіба цього мало? Той, хто зробив все, що міг, – зробив все” [7, 111].

Як показав аналіз актуалізованих джерел означеної проблеми, процес навчання, виховання та розвитку осіб дошкільного і молодшого шкільного віку з різними нозологіями має свої принципи, етапи, специфіку. Так, включення осіб з особливими освітніми потребами у заклади освіти спрямоване на їх становлення, всебічний розвиток, забезпечення умов соціалізації в соціумі. Водночас, педагогам належить забезпечити своєрідний корекційно-виховний вплив задля формування позитивних рис і якостей, поєднати його з організацією повсякденної життєдіяльності дітей з порушеннями розвитку відповідно до індивідуальних задатків та здібностей, навчальних можливостей, виду й складності порушення, потреб і запитів тощо. За свідченнями сучасних науковців, готовність педагога до такої діяльності зумовлена низкою чинників, як-от: “внутрішня мотивація до здійснення інклюзивної освіти; орієнтація на особистісну індивідуальність кожного вихованця, забезпечення диференційованого й індивідуального підходу; застосування технологій інклюзивного навчання” [5, 10].

Сучасні науковці Ю. Бабанський, І. Бех, В. Галузинський, М. Євтух, В. Синьов, розглядаючи напрями розвитку індивіда, наголошують на необхідності не лише урахувати закономірності, методологічні орієнтири формування особистості, а й пропонують визначати ймовірність успадкування негативних рис та якостей, нозології від батьків, виокремлювати прогалини у вихованні. Крім того, дослідники зауважують потребу використання ефективних прийомів, методів та засобів, що дозволяють якомога більше наблизити рівень розвитку такої дитини до вікових норм. На адаптації освітнього середовища до потреб та можливостей осіб з порушеннями розвитку наголошують й інші науковці, зокрема О. Агавелян, В. Бондар, А. Висоцька, Л. Дробот, Г. Дульнев, В. Карваліс, Я. Краваліс, А. Кузнецов, Т. Лазаренко, Г. Мерсіянова, О. Разу-

ван, А. Раку, В. Синьов, М. Супрун, С. Тарасюк, І. Татяничкова, К. Турчинська, О. Хохліна, М. Шеремет. Згідно з їх міркуваннями, кожна особистість має право на отримання якісних освітніх, медичних, соціальних, культурних чи інших послуг, реалізацію власних потреб, задоволення інтересів.

Як стверджує А. Висоцька, що основною вимогою організації інклюзивного навчання та виховання сьогодні є комплексний підхід, який слугує урахуванню цілісності особистості здобувача освіти, інтенсивності виховного впливу, прогнозуванню результатів. На думку вченої це дозволяє забезпечити формування і розвиток інтелектуальної, емоційної та вольової сфер як засадничих підвалів гармонійної особистості [2].

Загалом науковці схиляються до думки, що навчально-виховний процес осіб з порушеннями розвитку характеризується багатофункціональністю, про що свідчить тісна співпраця дошкільних, шкільних, позашкільних освітніх закладів та родини, громадськості, соціальних установ у реалізації дидактичних та виховних завдань. За такого підходу практична робота фахівців набуває корекційної спрямованості, що полягає у розв’язанні специфічних завдань навчання і виховання, організації навчально-пізнавальної, трудової, рухової, творчої, ігрової та інших видів діяльності відповідно до специфіки порушення розвитку здобувачів освіти. Оскільки рівень розвитку таких дітей не відповідає віковим нормам, має свої особливості, то педагогам належить урахувати сильні сторони вихованців, залучати їх до різних форм та видів роботи, активізуючи й мотивуючи до поліпшення результатів навчання, виховання.

Практика показує, що фізична активність дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з порушеннями так само, як й інші сфери, має особливості. Як правило, такі вихованці фізично слабкі, швидко втомлюються й можуть бути роздратованими, схильні до частих захворювань. Слабкість рухової сфери дитини гальмує її пізнавальні інтереси, що проявляється у байдужості до всього, що відбувається навколо, низькій пізнавальній активності, усамітненні, ігноруванні виконання певних завдань. Іноді трапляються випадки, коли вихованці проявляють низький рівень пристосування до фізичних навантажень, невірності у виконанні елементарних рухів, неналежного виконання ігрових дій. Загальновідомо, що порушення рухової активності відображається на слабкій сформованості рухових якостей: сили, витривалості, гнучкості, швидкості, спритності тощо. Ключовим моментом соціалізації та фізичного розвитку, особливо осіб з порушеннями розвитку є те, що дошкільники та діти молодшого шкільного віку за своєю природою люблять багато рухатись. Науковці М. Козленко, Б. Сухарев наголошують, що будь-які порушення рухової сфе-

ВИКОРИСТАННЯ РУХЛИВИХ ІГОР У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

ри тісно переплітаються з розумовим розвитком особистості, внутрішньою психічною та зовнішньою фізичною діяльністю. Інший вчений, В. Бунак, акцентує увагу на потребі застосування на практиці спеціально організованих заходів із використанням методів фізичної реабілітації, режиму навчання та відпочинку, раціонального харчування, які безпосередньо впливають на показники здоров'я, удосконалюють регуляторні функції нервової системи, збільшують можливості функцій всіх систем і органів, розширюють адаптаційні можливості організму до несприятливих умов навколишнього середовища. Саме тому акцентуємо увагу на організації навчально-виховного процесу освітніх закладів з використанням рухливих ігор.

Характерною особливістю рухливих ігор є формування тілесно-рухової та духовної складової фізичної культури дитини, розвиток її позитивних рис, рухових якостей та здібностей, здійснення на-

лежної фізичної підготовки, зміцнення й збереження здоров'я. Основними функціями рухливих ігор є:

- 1) підвищення тілесно-рухової і розумової активності організму;
- 2) підвищення рівня самостійності, виховання впевненості;
- 3) формування чіткості, сили, вправності, швидкості рухів;
- 4) збереження здоров'я вихованця, корекція наявного порушення;
- 5) створення умов адаптації та соціалізації особистості тощо.

Рухливі ігри мають освітнє значення, що полягає у збагаченні новими знаннями, формуванні рухових навичок, підвищенні рухової активності, участі в іграх або змаганнях. Шляхом участі в грі діти дошкільного та молодшого шкільного віку розширюють власний досвід про гру, комунікацію та взаємодію, правила поведінки, цінності, норми (рис. 1):

Рис. 1. Значення рухливих ігор у розвитку дітей з ООП

Вплив рухливих ігор на гармонійний розвиток, особливо осіб з порушеннями, неможливо переоцінити. Традиційно рухливі ігри виступали засобом підготовки дитини до подальшого самостійного життя шляхом пізнання себе, людей, довкілля; опанування нових термінів і понять; виокремлення невластивих раніше емоцій та почуттів; формування навичок практичних дій, базових якостей і

компетенцій. Рухливі ігри мають виховне, освітнє та корекційне значення, а саме:

- а) це передовсім фізичне виховання, розвиток вольових зусиль, витривалості, просторової орієнтації, моторики (загальної та дрібної), сили і спритності, рис та якостей фізично досконалої особистості (кмітливість, спостережливість, уважність, зосередженість, уява);

**ВИКОРИСТАННЯ РУХЛИВИХ ІГОР У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

б) розвиток інтелекту, розумових операцій (аналізу, синтезу, узагальнення тощо), формування умінь і навичок прийняття рішень, оцінки результатів дії, коригування, здатності робити висновки про результат діяльності;

в) створення сприятливих можливостей саморозвитку (здібності до оцінки просторових, тимчасових і просторово-часових відносин, розширення досвіду реакції на певну ситуацію, умови гри) [3].

Так, вивчення норм та правил поведінки під час рухливих ігор, дозволяє дітям дошкільного та молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами бути не лише вправним, а й досягати поставленої мети, підвищує то самооцінку, що є регулятором подальших взаємин з однолітками та дорослими, стимулом бути активним, розвиватись, досягати нових щаблів розвитку (Табл. 1):

Таблиця 1

Значення рухливих ігор у розвитку особистості

№ з/п	Напрямок впливу рухливих ігор	Результати впливу
1	<i>Освітній</i>	- поглиблення та розширення знань; - формування умінь і навичок; - розширення досвіду; - мотивація до рухової активності та саморозвитку
2	<i>Виховний</i>	- виховання позитивних рис та якостей: ініціативність, сміливість, рішучість, розсудливість, наполегливість, організованість)
3	<i>Фізичний</i>	- збереження здоров'я; - розвиток фізичних якостей, умінь та навичок; - корекція порушення
4	<i>Соціальний</i>	- ефективна соціалізація та адаптація; - самореалізація

Джерело: [власні спостереження автора]

У роботі з дітьми з порушеннями розвитку треба виокремлювати оздоровче значення рухливих ігор. Ураховуючи вікові й індивідуальні особливості дошкільників та дітей молодшого шкільного віку з особливими освітніми потребами, акцентуємо на чільному місці рухливих ігор у підвищенні їх антропометричних показників, досягненні оптимальних для віку вагових і показників росту, опорного й суглобного апарату, м'язової системи, постави, роботі усіх систем і функцій організму. Важливо враховувати що рухливі ігри включають усі види рухів – біг, стрибки, ходьбу, подолання перешкод, перенесення вантажів, які варто розвивати у дитячому віці, а тим більше у дітей з порушеннями розвитку. Різноманіття рухливих ігор допомагає розвивати силу у всіх її проявах, досягати високих показників вправності, спритності, швидкості; формувати навички рухової активності, збагачувати руховий досвід. Характерною особливістю рухливих ігор у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами виступає так само їх вплив на серцево-судинну, дихальну, м'язову і нервову системи [6].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, рухливі ігри – незамінний вид активної діяльності дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з порушеннями розвитку, який позитивно

впливає на фізичний, розумовий, культурний розвиток особистості; сприяє корекції наявного порушення; створює сприятливі умови соціалізації та самоствердження.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у виокремленні організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх педагогів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах сучасних закладів дошкільної освіти та початкової школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_re_daktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Висоцька А.М. Основні напрями роботи вихователя спеціального навчального закладу для розумово відсталих дітей. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. 2010. № 7. С. 246–254.
3. Миронова С. Корекційна психопедагогіка. *Олігофренопедагогіка*: підручник. Кам'янець-Подільський, 2015. 245 с.
4. Нова Українська Школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
5. Пантюк М., Садова І., Ілляш С. Готовність педагога до роботи в умовах освітньої інклюзії як наукова проблема. *Молодь і ринок*. № 1/199. 2022. С. 6–11.

6. Рухливі ігри для дітей з особливими освітніми потребами. *Корисно і весело*. URL: <https://nvk9.ks.ua/wp-content/uploads/2020/04/Ruhlyvi-igri-dlya-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-1.pdf>

7. Сухомлинський В. Вибрані твори. Т. 4. 1988. С. 82–88.

REFERENCES

1. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity [Basic component of preschool education]. Available at: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf [in Ukrainian].

2. Vysotska, A.M. (2010). Osnovni napriamy roboty vykhovatelya spetsialnogo navchalnogo zakladu dlia rozumovo vidstalykh ditei [The main areas of work of a teacher of a special educational institution for mentally retarded children]. *Actual problems of education and upbringing of people with special needs*. No. 7. pp. 246–254. Available at: <http://ap.uu.edu.ua/article/331> [in Ukrainian].

3. Myronova, S. (2015). Korektsiina psykhopedahohika [Correctional psychopedagogy]. *Oligophrenopedagogy: a text-book*. Kamianets-Podilskyi, 245 p. [in Ukrainian].

4. Nova Ukrainiska Shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly. [New Ukrainian School. Conceptual principles of secondary school reform]. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].

5. Pantiuk, M., Sadova, I. & Illiash, S. (2022). Hotovnist pedahoha do roboty v umovakh osvitnoi inkluzii yak naukova problema [The readiness of the teacher to work in the conditions of educational inclusion as a scientific problem]. *Youth and the market*. No. 1/199. pp. 6–11. [in Ukrainian].

6. Rukhlyvi ihry dlia ditei z osoblyvymy osvitnimy potrebamy [Mobile games for children with special educational needs]. *Useful and fun*. Available at: <https://nvk9.ks.ua/wp-content/uploads/2020/04/Ruhlyvi-igri-dlya-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-1.pdf> [in Ukrainian].

7. Sukhomlynskyi, V. (1998). Vybrani tvory [Selected works]. Vol. 4. pp. 82–88. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.08.2022

УДК 37.013 (045)

DOI:

Богдан Кришчук, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
Олена Олицька, аспірантка кафедри педагогіки
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В КОНТЕКСТІ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ М. ДАРМАНСЬКОГО

Стаття присвячена висвітленню внеску М. Дарманського у розробку наукових основ теорії та практики управління освітою. Акцентовано увагу на ролі М. Дарманського як ідейного послідовника запровадження ступеневої системи організації освітнього процесу в закладах вищої освіти. У статті охарактеризовано наукові праці М. Дарманського в контексті розкриття сутності управління органами та установами освіти. Автором підкреслена роль М. Дарманського у дослідженні проблем менеджменту в освіті, а також у налагодженні співпраці місцевих органів управління освітою і закладів загальної середньої та вищої освіти. Зауважено, що використання наукового доробку М. Дарманського дасть змогу підвищити ефективність управління освітою і налагодити співпрацю між усіма учасниками освітнього процесу.

Ключові слова: управління; освіта; органи управління освітою; керівник освітнього закладу; наукова спадщина; М. Дарманський.

Літ. 9.

Bogdan Kryshchuk, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Assistance Professor of the Pedagogy Department
Khmelnitskiy Humanitarian-Pedagogical Academy

Olena Olytska, Postgraduate Student of the Pedagogy Department
Khmelnitskiy Humanitarian-Pedagogical Academy

MANAGEMENT OF EDUCATION IN THE CONTEXT OF SCIENTIFIC VIEWS OF M. DARMANSKIY

The article deals with highlighting the contribution of M. Darmanskiy to the development of the scientific foundations of the theory and practice of education management. The attention is focused on the role of M. Darmanskiy as an ideological follower of the introduction of the degree system of organizing the educational process in institutions of higher education, as well as in the development and effective functioning of the Khmelnytskyi Pedagogical School, its transformation into the Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy. The expediency of scientific-methodical approaches proposed by M. Darmanskiy in the organization of graduate training of future teachers has been revealed; the far-sightedness and non-standard strategic thinking